

POSITIEVERE BEELDVORMING van dak- en thuisloze mensen

Door **Wietske Aupers** Fotografie **Marieke Odekerken**

Dakloze mensen worden te vaak op dezelfde, negatieve manier in beeld gebracht. Dat vindt Kansfonds in Hilversum, een organisatie met als missie: een thuis voor iedereen. Foto's tonen vaak een oude man, met plastic tassen met kleding bij zich, slapend op een bankje in het park, vaak ook nog omringd door bierblikjes. Terwijl de groep die te maken heeft met dakloosheid, veel diverser is. Kansfonds bedacht daarom de actie: '#Zo wil je toch niet gezien worden?' De organisatie deed dit samen met een groep jongeren, de achterban van Straat Consulaat in Den Haag, belangenbehartiger voor dakloze mensen.

Medewerkers van beide organisaties zetten foto's van zichzelf op social media in oncharmantere situaties: moe, net wakker, onderuitgezakt, brak na een avondje stappen, zich afvragend: zo wil je toch niet gezien worden? In de hoop dat mensen dan gaan begrijpen dat iemand die dakloos is dat ook niet wil. Willem van Sermondt (33) is programmaleider bij Kansfonds en houdt zich voornamelijk bezig met het programma *Alle jongeren een thuis*. 'Iedereen heeft recht op een dak boven zijn hoofd, voldoende geld om van te leven en het diepe besef om erbij te horen', zegt Willem. 'Er zijn nog te veel mensen die dat niet hebben, bijvoorbeeld ex-gedetineerden en ongedocumenteerden. Maar ook dakloze jongeren vormen een groep die vaak over het hoofd wordt gezien.'

Anders denken en handelen

Kansfonds financiert initiatieven om deze mensen een plaats in de maatschappij te bieden, onder andere projecten waarin jongeren geholpen worden met schulden. En ze zetten soms zelf programma's op, bijvoorbeeld *Alle jongeren een thuis*, een project dat dakloze jongeren praktische ondersteuning biedt en probeert de beeldvorming over deze groep, positief te beïnvloeden. En dus recent de actie over beeldvorming in media. 'We kijken bij alles: "Hoe kunnen we op een andere manier denken en handelen?" We zien dat jongeren voortdurend te maken hebben met verkeerde beeldvorming en dat frustrereert. Vaak zie je in de media een heel mooi verhaal over hoe je het vertrouwen van dakloze jongeren kunt winnen en dan plakt de beeldredactie er een stigmatiserende foto naast. Sommige beelden zijn echt mensenwaardig.'

Sommige beelden zijn echt mensenwaardig

Diverser beeld

Kansfonds, Straat Consulaat en Het Beelddepot stellen daarom foto's beschikbaar die daklozen op een realistischer manier in beeld brengen. Het Beelddepot is een organisatie die, evenals Kansfonds, strijdt tegen stigma's over dak- en thuisloze mensen. De drie organisaties willen laten zien dat de groep daklozen veel breder is dan vaak getoond wordt. Onder andere vrouwen en jongeren, mensen uit Oost-Europa en Noord-Afrika komen te weinig in beeld. En er is weinig aandacht voor economisch daklozen. 'Zij hebben geen verslavingsproblematiek of psychische problemen, maar verliezen een thuis door bijvoorbeeld een scheiding en slapen dan eens bij die vriend, dan bij een andere of in een auto. Hen zie je niet op dat bankje liggen, maar ze zijn wel dak- of thuisloos!'

Geen herkenning

De manier waarop daklozen op dit moment in beeld worden gebracht heeft volgens Willem twee negatieve gevolgen: 'Mensen herkennen zichzelf niet als dakloos, ook al hebben ze geen huis. Daardoor kloppen ze niet aan bij hulpinstanties. Vooral jongeren vragen vaak geen hulp. Ik sprak jongeren die geruime tijd op verschillende plekken verbleven en daarna in de maatschappelijke opvang terecht kwamen en tussendoor een nacht op straat verbleven. Die zeggen "Ik ben niet echt dakloos geweest". Maar als je geen volwaardige huisvesting hebt waar je kan blijven wonen, heb je een probleem. Het is dan verrekke moeilijk om te werken, studeren of een leven op te bouwen! En ten tweede: de beeldvorming draagt niet bij aan het zoeken naar oplossingen van het probleem dakloosheid. Je ziet bijvoorbeeld dat er vaak heel negatieve reacties in de buurt zijn als mensen geherhuisvest worden.' Willem zou redacties willen oproepen eens te kijken bij de foto's van

het Straatconsulaat en Het Beelddepot, en ze vragen ook te letten op bijschriften. 'Het helpt als er bij de foto's iets staat dat op neutrale wijze vertelt wat de situatie is die op het beeld staat. Bijvoorbeeld "Dit is de nieuwe kamer van de jongere uit het interview" als je schrijft over een jongere die net een nieuw onderdak heeft gevonden.'

Oplosbaar probleem

Maar er is toch ook een grote groep die het heel zwaar heeft, kampt met verslavingsproblematiek en op dat bankje moet slapen en daardoor vervuilde kleding heeft? En verdient die niet ook alle aandacht? 'Ik ben er helemaal niet op tegen als er een verschrikkelijk verhaal gepubliceerd wordt en daarbij beelden staan waarop dat getoond wordt. Ook dat verhaal mag verteld worden. Alleen zou het fijn zijn als er meer diverse beelden getoond worden. Wij hopen dat met onze actie een positiever beeld van dak- en thuisloze mensen ontstaat en mensen gaan beseffen dat dak- en thuisloosheid een probleem is dat je op kunt lossen. Dakloosheid zou niet mogen voorkomen, het moet en kan worden uitgebannen

We vroegen Willem Sermondt wat hij vindt van de beeldvorming in De Riepe:

'Al bladerend door vijf recente edities van De Riepe valt mij de diversiteit aan mensen en verhalen op. Ik zie mannen, vrouwen, een transgender persoon, jongere mensen, oudere mensen. Ik zie verschillende huidskleuren en leefsituaties. Als je de verhalen niet leest zie je meestal niet of de persoon op de foto dak- of thuisloos is. Soms wel. Precies zoals de realiteit van dak- en thuisloosheid in Nederland. De gezichten zijn ook divers: ze zijn vrolijk soms droevig, krachtig soms kwetsbaar. Het is niet mijn wens om elk woord of elke foto te wegen, maar wat ik als hoofdredacteur zou doen: spreken over dak- en thuisloze mensen in plaats van daklozen. Volgens mij is het belangrijk altijd de menselijkheid te benadrukken. Met de term dakloze reduceer je iemand onbedoeld tot de leefsituatie waarin hij of zij verkeert'. ♦

Riepefotograaf Marinus Hillenga:

'Als ik mensen fotografeer voor De Riepe probeer ik altijd zoveel mogelijk de persoon in zijn omgeving te fotograferen, zodat de foto het verhaal weergeeft. Als iemand er wat slordig uitziet en die persoon wil daar zelf nog graag wat aan doen, geef ik hem de tijd daarvoor. Zo niet, dan kan ik hem of haar altijd nog vanuit een bepaalde hoek fotograferen, zodat die persoon er wel beter uitziet. Als de geïnterviewde

onherkenbaar in beeld gebracht wil worden dan, fotografeer ik hem of haar met de rug schuin naar me toe, zodat je nog wel de contouren van het gezicht ziet. Dat oogt vriendelijker. Als de foto gemaakt is, laat ik deze zien aan de gefotografeerde en mag die aangeven of hij/zij akkoord gaat met het resultaat.'

Riepefotograaf Frits Blom:

Wat mij is opgevallen en daar moet ik de redactie van De Riepe complimenteren dat de personen die ik voor mijn camera krijg een doorsnee uit de samenleving vertegenwoordigen, verschillende leeftijden, nationaliteiten en geaardheden. Bij dak- en thuisloze mensen is het soms wel moeilijk om toestemming te krijgen voor het maken van een foto. Veel van de personen die ik mag fotograferen voor De Riepe hebben een bewogen leven achter de rug en dat heeft ze getekend waardoor je hele karakteristieke koppen krijgt. Dat vind ik prachtig om daar foto's van te maken. Je moet er vooral op letten bij het maken van de foto's, maar ook met de nabewerking dat diegene gelijk te herkennen is en het een mooie foto wordt.

Riepefotograaf Wim Mijlof:

Foto's van dakloze mensen kunnen alleen aangeduid worden als dakloos wanneer er met de desbetreffende persoon gesproken is. Een willekeurige foto van iemand die in oude kleding loopt of er ongewassen uitziet is per definitie nog geen dakloos iemand. Mensen die op straat bedelen of uit een vuilnisbak voedsel halen vallen daar ook onder.

Het beeld van aan lager wal geraakte mensen is meer op zijn plaats dan dakloze mensen. Een interview zal dus het antwoord op deze vraag beantwoorden en daarom zal je degene op de foto als mens en de daarbij behorende feiten kunnen (moeten) fotograferen.